

Interview med Michele Betsill:

”Det giver mig håb at følge ikke-statslige aktørers klimaarbejde”

Lokale svar på globale kriser – om byer og kommuners arbejde med grøn omstilling

Michele Betsill, professor, Institut for statskundskab, Københavns Universitet, har i over 20 år undersøgt ikke-statslige aktørers, især byers, rolle i klimakampen. Oprindeligt overset som aktører på globalt plan, ses byerne i dag som centrale i grøn omstilling og global samarbejde gennem netværk som C40. Betsill fremhæver byers særlige lokale forankring, innovation og samarbejde mellem offentlige og private aktører. Hun skelner mellem håb og optimisme, hvor håbet bunder i de mange initiativer, men erkender, at vejen til klimamål er kompleks. Udviklingen af byers klimaarbejde beskrives i tre bølger: fra konkrete

tiltag som trafiklys, over global positionering til integration af retfærdighed og bæredygtighed. Betsill understreger, at klimaforandringer kræver helhedsorienterede løsninger, der tager højde for sociale og økologiske dimensioner.

ANJA SKOV GRANERUD
Kommunikationsansvarlig,
Dronning Marys Center,
Københavns Universitet,
asg@samf.ku.dk

Ingen tillagde byerne et større potentiale for at imødegå klimaforandringerne og bidrage til global forandring, da Michele Betsill for mere end 20 år siden påbegyndte sit arbejde med lokale aktører. I dag giver byer og andre ikke-statslige aktørers aktiviteter den amerikanske professor håb.

Året er 1997. Det tredje COP-møde er i gang. Blandt deltagerne er en ph.d.-studerende i internationale forhold fra USA, der ikke kan se, at de 198 lande nogensinde skal blive enige om noget. Selv siger hun, at hun tager derfra ”desillusioneret”. I arbejdet med ph.d.en falder hun over noget, der kommer til at blive skelsættende. Nemlig noget så småt som en fodnote, der åbner døre til en karrierevej for den nu erfarne professor.

”Fodnoten nævnte en gruppe af byer, der deltog i COP-forhandlingerne, og jeg tænkte, at det var underligt, fordi jeg på det tidspunkt så klimaforandringerne som et globalt problem,” husker hun og tilføjer:

”Jeg ansøgte om en postdoc for at undersøge det nærmere. And the rest is history.”

Den historie, hun refererer til, er mere end 20 års arbejde med ikke-nationale aktørers arbejde med klimaforandringer. Derfor er hun den helt rigtige at stille spørgsmålet: Hvad gør byer særligt egnede til at handle på de grønne kriser?

”Flere peger på, at vi først og fremmest har et særligt forhold til det sted, vi bor. Byerne er der, hvor vi arbejder, lever og bor. Det er her, der foregår mange aktiviteter, der bidrager til klimakrisen, men det er også her, der er potentiale til at ændre noget. Samtidig er der noget, der tyder på, at mange mennesker har større tillid til lokale beslutningstagere end nationale,” forklarer Michele Betsill.

Håbefuldt, men ikke optimist

Hun har fulgt klimaarbejdet i byerne fra den spæde start og op til i dag. Til spørgsmålet om, hvad der har overrasket hende i arbejdet med byer og klimaforandringer, svarer Michele Betsill:

”Det har overrasket mig, at der er så meget fokus på klima i de her dage.”

Hun tilføjer: ”Jeg plejer at sige til mine studerende, at da jeg startede mit arbejde med det her område, havde man ikke sproget for at tale om det, som vi gør i dag. Nu er det alle steder: i supermarkeder og skoler for eksempel. Det havde jeg simpelthen ikke kunnet forestille mig dengang.”

Vi taler ofte om, at det går for langsomt med den grønne omstilling og om, at der bliver gjort for lidt. Men vi glemmer, at der er sket meget på området. For Michele Betsill, der beskæftigede sig med emnet, før det var på den offentlige dagsorden, har det været positivt at følge.

”I dag skal alle store firmaer have en eller anden form for klimaplan. Så kan vi diskutere, hvor effektiv klimahandling i virksomheder er, men det er en fundamental forandring. Det er nu en del af det at have en virksomhed at adressere de her spørgsmål. Det er ret fantastisk, hvis du spørger mig.”

Hun vil dog ikke ligefrem kalde sig selv optimist af den grund.

”Jeg skelner mellem optimisme og håb. For mig betyder optimisme, at jeg synes, vi er på rette vej, og alt fungerer, som det skal. Mens det at være håbefuldt betyder, at jeg ser mulighederne for, at vi kan komme på rette spor, men vi er der ikke helt endnu.”

Den amerikanske professors arbejde er ofte inspireret af, at hun ser noget, hun ikke kan få til at passe ind i sin opfattelse af verden, og som hun derfor må undersøge nærmere. Det samme gjorde sig altså gældende med byers arbejde med klima.

”Jo mere, jeg fokuserede på og lærte om, hvad byer gjorde, og senere også andre ikke-statslige aktører, som firmaer, civilsamfundsorganisationer, filantro-

piske fonde, jo mere så jeg den store forandring og innovation, der har været de her steder,” siger hun.

Og om ikke andet, giver det hende håb.

Jeg siger altid til folk, at hvis du bruger din karriere på at følge FN's klimaforhandlinger eller – som amerikaner – hvad der sker i Washington DC, så forstår jeg godt, at du bliver deprimeret og føler, at der ikke sker noget. Men hvis du lægger mærke til byer, firmaer og andre ikke-statslige aktører, så vil du se, at der har været så meget aktivitet på det her område. Og at – om ikke andet – så har det været og er stadig et sted, hvor der er håb

Tre bølger: fra lavthængende frugter til store sammenhænge

Michele Betsill har sammen med kollegaen Harriet Bulkeley fra Durham Universitet karakteriseret tre bølger, der kan indramme de overordnede tendenser i byers arbejde med klimaforandringer. Bølgerne overlapper og bygger ovenpå hinanden, men giver et godt billede af den udvikling, der er sket siden slut-halvfemserne, hvor hun startede sit arbejde med området.

Første bølge: trafiklys

Den første handler om de konkrete steder i en kommune eller by, hvor de selv kan ændre noget. Hun nævner her trafiklys som et eksempel.

”Da vi startede vores research i slut-halvfemserne, så vi små og mellemstore kommuner – primært i Nordamerika og Europa, der var motiveret til at gøre noget ved klimaforandringer og på den måde gøre noget ved andre problemer også. De fokuserede ofte på, hvad kommunerne direkte havde kontrollen over. Jeg nævner altid trafiklys som et eksempel her. Da jeg lavede interviews den gang, var alle oppe at køre over ny trafiklys-teknologi, hvilket betød LED-trafiklys,” forklarer hun.

Den nye teknologi udledte mindre drivhusgas og sparede kommunerne både tid og penge. Michele Betsill kalder det ”en win-win-løsning.” Kommunernes arbejde med climateknologi og at nedbringe udledningerne var dengang koordineret igennem netværket ICLEI, der havde til formål at hjælpe med at optælle, monitorere og reportere kommunernes udledninger.

Anden bølge: udfyldte et tomrum

Senere begyndte byerne at positionere sig selv mere tydeligt som aktører på de globale dagsordener.

”Den anden bølge var i midten af 2000’erne, hvor der var mange usikkerheder omkring, om Kyotoprotokollen ville træde i kraft, fordi USA trak sig ud af den, og klimamødet i København brød sammen. Her trådte kommuner og andre lokale myndigheder frem og prøvede at fylde det tomrum, som de her store aftaler, der ikke lykkedes, efterlod,” forklarer Michele Betsill.

Byerne gik sammen i netværk og tog teten som steder, der kan vise vejen i den grønne omstilling. Her opstod blandt andet netværket C40.

”C40 har 98 af verdens største byer som medlemmer og sammen pressede de på for at få national – og global – handling.”

Byerne har dog ikke på dette tidspunkt opgivet de konkrete tiltag, der finder sted inden for byernes egne grænser.

”Sideløbende med den store politiske linje tænker byerne stadig over, hvordan de kan tilgå klimaforandringerne – ikke kun ved at nedbringe udledninger fra for eksempel trafiklys, men også hvordan det kan integreres på andre måder. Det handler for eksempel om at beskytte byerne og om tilpasning til nye virkeligheder. De taler om at håndtere klimaforandringerne på måder, der også giver økonomisk vækst, eksperimenterer med delebiler, madsystemer og fælleshaver.”

Klima blev noget, der var indlejret i mange andre aspekter af byernes aktiviteter.

Tredje bølge: forbundne byer og større kompleksitet

Den tredje bølge karakteriserer Michelle Betsill og Harriet Bulkeley ved større forbindelse mellem byerne globalt set, og at byerne bliver mere bevidste om globale agendaer om bæredygtighed, retfærdighed og ulighed.

”Byer er steder, hvor der forbruges, men det er steder, der er forbundne med andre byer, og hvor vi ser gennemstrømninger – eller flows – mellem forskellige byer. Når der forbruges et sted i verden, udledes der ofte CO₂ et andet sted. Det rejser spørgsmål om rimelighed og retfærdighed indbyrdes mellem byerne og kræver en større grad af samarbejde,” forklarer Michele Betsill.

Samtidig ses byerne som steder, hvor man kan håndtere flere forskellige globale problemer. Michele Betsill peger på en udvidelse i forståelsen af, hvad klimaproblemet indebærer.

”Det handler stadig om at gøre sig fri af fossile brændstoffer og nedbringe udledningerne. Det handler om at tilpasse sig nye vilkår. Men det handler også om retfærdighed. Ikke kun om at nedbringe udledninger. Der sker også en ændring i, hvem der er involveret. Den private sektor indgår partnerskaber med det offentlige,” siger hun og opsummerer:

”Vi ser altså en udvidelse af, hvad problemet er, hvem der bør gøre noget ved det, og hvad det vil sige at gøre noget ved klimaforandringer.”

Så mere kompleksitet?

”Absolut. Klimaforandringer ses ikke længere som et enkeltstående problem, så i mange byer er det integreret i alt, hvad de gør. Nogle byer har helt afskaffet deres klimaafdeling eller deres klimapersoner, og så er klima noget, alle afdelinger skal tage stilling til.”

Lokale aktørers globale potentiale

Byer har altså fået en vigtigere rolle på klimaområdet gennem tiden. Med den rolle oplever Michele Betsill også en stigende interesse i hendes arbejde og i byer som aktør i de grønne kriser mere overordnet.

”Fra et akademisk perspektiv er den tydeligste indikator på en stigende interesse, at FN’s Intergovernmental Panel on Climate Change (IPCC) lige nu er ved at skrive en rapport specifikt om byer og klimaforandringer,” siger hun.

Havde du forestillet dig, at det ville ske, da du indledte dit arbejde?

”Nej.”

For Michele Betsill er der noget særligt over, at byers rolle i den grønne omstilling bliver anerkendt netop i FN.

”Da jeg først startede mit arbejde med byer og klimaforandringer som forsker i internationale forhold, var der ingen i det felt, der studerede byernes rolle, fordi det blev set som det lokale niveau og derfor ikke relevant på globalt plan. Så at byernes rolle som aktører i det globale nu bliver anerkendt af selveste FN – det ultimative sted ift. internationale forhold – det er meget spændende at følge,” siger hun.

Hun peger på, at måden, byerne i dag går sammen i globale netværk, er med til at ændre selve forståelsen af det, hun kalder ”global governance”.

”Jo mere, vi ser byer gå sammen i de her netværk og også samarbejde med andre typer af aktører, jo mere er de med til at udfordre grundlaget for globalt samarbejde, og på den måde træder de også mere ind på den globale arena, end vi har set tidligere. Ved simpelthen at lave internationale relationer, som før var forstået som noget, diplomater og nationale regeringer gjorde.”

Så du ser et stort potentiale for global forandring fra de her aktører?

”Det gør jeg i hvert fald.”

Potentialet for forandring rummer dog også nogle dilemmaer, for hvordan måler vi forandring? Hvordan kan vi tale om resultater i den grønne omstilling uden at reducere problemerne til et spørgsmål om udledninger af drivhusgasser? Det er noget af det, Michele Betsill arbejder med for tiden.

”Vi må udfolde vores antagelser om, hvordan resultater eller forandring ser ud. Vi taler meget om at nå nogle bestemte mål, men i sidste ende kan den tankegang være medvirkende til, at vi overser de underliggende sociale og økonomiske systemer og strukturer, der har været med til at skabe problemerne i første omgang og som potentielt er med til at begrænse vores handlemuligheder.”

Her nævner hun, at målsætninger for at nedbringe eksempelvis udledning af drivhusgasser ofte viser sig at være mere komplekse end som så, fordi kommuner og byer ikke eksisterer i et vakuum, og derfor er afhængige af, at der sker forandringer andre steder også, før de for eksempel kan kalde sig klimaneutrale.

”Det peger på, at der sker en ændring i måden, vi forstår de her spørgsmål, fordi det kræver et blik for kompleksiteten. Det blik gør det muligt at gøre mere og finde bedre løsninger i fremtiden,” siger hun.

Derfor er det heller ikke så lige til at svare på, hvilke resultater Michele Betsill har set i byernes arbejde med klimaet.

”Det er noget af det, IPCC vil prøve at gøre i deres rapport, som jeg forstår det. Men vi må også spørge os selv, om vi er med til at simplificere klimaspørgsmålet, hvis alt skal handle om målbare resultater. I mange byer er der også en værdi i at eksperimentere og samarbejde om at finde de bedste løsninger fremfor udelukkende at fokusere på at nå de konkrete mål.”

Hun forklarer, at risikoen ved at fokusere for snævert på udledning af drivhusgasser er, at man for eksempel planter en masse træer, men overser, at det kan være skadeligt for biodiversiteten eller for den oprindelige befolkning i områdets levevilkår. Hun tilføjer her, at nogle byer begynder at tale om at udvide forståelsen af klimaproblemerne ved at tilføje aspekter som trivsel, biodiversitet og velfærd til ligningen.